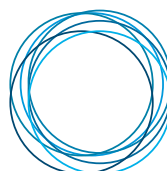

ANALIZA DOKUMENATA POTPISANIH U BELOJ KUĆI

Bela kuća, Vašington
04.09.2020.

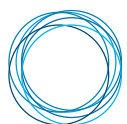

CENTAR ZA
DRUŠTVENI DIJALOG I
REGIONALNE INICIJATIVE

SADRŽAJ

Ključni uvidi	3
Razvojni put dogovora iz Bele kuće	5
Analiza tačkaka dokumenta koji je Srbija potpisala u Beloj kući.....	7
Moguće koristi i troškovi za Srbiju	15
Opšti utisak	16
Dodatak 01 - Izjava o namerama - Srbija	17
Dodatak 02 - Izjava o namerama - Srbija (prevod).....	19
Dodatak 03 - Izjava o namerama - Kosovo*	22
Dodatak 04 - Izjava o namerama - Kosovo* (prevod)	24

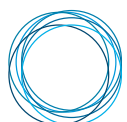

Imajući u vidu da je javnost prethodnih desetak dana intenzivno obasipana informacijama o mogućem izgledu „Sporazuma između Beograda i Prištine”, potencijalnim iznenađenjima ili “iznenađenjima” tokom pregovora i pritiscima kojima je Srbija izložena, a posebno uzimajući u obzir nedostatak sveobuhvatnog analitičkog osvrta prema događajima koji su se odigrali 4. septembra, CDDRI tim je rešio da javnosti ponudi svoju analizu dokumenata potpisanih u Vašingtonu. Nakon iznošenja naših ključnih uvida, nastojaćemo da ponudimo objašnjenje konteksta u kom se potpisivanje odigravalo, kritički osvrt na tekst “tačku po tačku”, kao i našu ocenu učinjenog.

Ključni uvidi:

- Lideri Srbije i Kosova* nisu potpisali sporazum o normalizaciji ekonomskih odnosa, niti su potpisali bilateralne sporazume sa Sjedinjenim Američkim Državama. Sa stanovišta međunarodnog prava ili bolje reći međunarodnog ugovornog prava, činjenica da dve strane nisu potpisale istovetan dokument nije problematična. Prema članu 13. Bečke konvencije o ugovornom pravu iz 1969. godine, pristanak na ugovorno vezivanje može se dati i kroz razmenu instrumenata koji sačinjavaju takav ugovor. Međutim, s obzirom da iz dokumenata koje su potpisale srpska i kosovska strane nedostaju brojni elementi koji konstituišu međunarodni ugovor ili sporazum (od preambule, preko nadležnog organa u slučaju spora, do depozitara), ne može se reći da je u pitanju sporazum. Kazano rečnikom diplomatske komunikacije, dokumenti koje su srpska i kosovska strana potpisale mogu se klasifikovati kao izjave o namerama (declaration of intent).
- Sjedinjene Države nisu potpisale niti sporazum, niti izjavu o namerama. Predsednik Donald Trump potpisao je pismo koje je uobičajeno za diplomatsko opštenje predsednika država ili vlada (bez formalno-pravne obaveze za SAD).
- Prema informacijama kojima u ovom trenutku raspolažemo, na osnovu nedostatnih elemenata potpisanih dokumenata da bismo ih mogli okarakterisati kao sporazum ili jednostrani pravni akt, ali i prema tumačenjima istaknutih međunarodnih pravnika, dokumenti koji su u petak 4. septembra potpisani u Vašingtonu nisu pravno obavezujući. Drugim rečima, njihovo nesprovođenje ne proizvodi pravne posledice za Srbiju i Kosovo*, ali ni za Sjedinjene Američke Države. Naravno, nesprovođenje dogovorenog nije lišeno političkih posledica koje nekada mogu biti i opasnije od pravnih. Pogotovu kada je strana zainteresovana za sprovođenje najmoćnija sila današnjice - SAD.
- Izjave o namerama koje su potpisali lideri Srbije i Kosova* sadrže elemente koji bi se mogli podvesti pod geslo “ekonomska normalizacija odnosa”. Ipak, teško je otrgnuti se utisku da su međunarodno-političke komponente nadjačale ekonomske.
- Čitanjem tekstova dokumenata može se doći do zaključka da od ukupno 16 tačaka, 8 nema poveznica sa “ekonomskom normalizacijom odnosa” između Beograda i Prištine. Takođe, bar 5 od 16 tačaka sporazuma je već bilo tema razgovora u okviru EU dijaloga u Briselu. Dok se za deo koji se tiče priznavanja diploma i useljenja u zajednički objekat na prelazu Merdare radi samo o

implementaciji već dogovorenog, deo dokumenta o nestalim i raseljenim licima je pokušaj da se EU preduhitri u rešavanju ovog pitanja.

- Nespominjanje „uzajamanog priznanja” daje za pravo Beogradu da dogovoreno tumači kao pozitivni pomak, imajući u vidu stavove SAD i njenu ulogu u stvaranju i podršci nezavisnom Kosovu*.
- Srbija se učešćem u ovakvom pregovaračkom procesu politički približava Sjedinjenim Američkim Državama. Iako se iz izjava srpskih lidera nakon okončanja pregovora može zaključiti da se Srbija ne odriče svojih tradicionalnih partnera kao što su Rusija i Kina, jasno je da potpisivanje izjave o namerama otvara prostor za značajno unapređenje srpsko-američkih odnosa.
- Činjenica da je predsednik SAD bio domaćin i pokrovitelj pregovora koji su se završili na zadovoljstvo i američke i srpske strane jeste važna tačka u savremenim srpsko-američkim odnosima. Ukoliko Donald Tramp pobedi na izborima u novembru, ovaj značaj i dalje približavanje može biti još izraženije.
- Potpisivanje ovakvog dokumenta stavlja Srbiju pred brojne spoljnopolitičke izazove. U slučaju striktnog sprovođenja svih odredbi Srbija bi narušila odnose sa Rusijom, Kinom, velikim brojem država Bliskog istoka, ali što je najvažnije i sa Evropskom unijom. Doslovno sprovođenje značilo bi svrstavanje Srbije uz Sjedinjene Države, a pre svega uz aktuelnu administraciju Donalda Trampa, i napuštanje „izbalansiranog” spoljnopolitičkog pristupa.
- Ceremonija potpisivanja pisama i uključivanje 8 tačaka koje nisu bile deo razgovora o ekonomskoj normalizaciji, pre svega su deo napora administracije Donalda Trampa usmerenih ka uspehu na predsedničkim izborima 3. novembra 2020. godine.
- Najveći pobednik pregovora jeste Donald Tramp i da je ovo sporazum, nesumnjivo bismo ga nazvali „Trampov sporazum”. Sama ceremonija doprinosi njegovom ugledu pacifiste i vrsnog pregovarača, dok je 6 tačaka direktno namenjeno ostvarivanju političke agende američkog predsednika. Među „političkim tačkama” se posebno izdvaja ona o triangularnim odnosima Izraela, Srbije i Kosova*, koja ima za cilj podršku američkim interesima na prostoru Bliskog istoka i jačanje pozicija američkog predsednika kod jevrejske zajednice u SAD pred predsedničke izbore.
- Predsednik Republike Srbije, Aleksandar Vučić, potpisivanjem izjave o namerama dobio je „grejs period” u postizanju „pune normalizacije odnosa Beograda i Prištine”. Bar kada je reč o Sjedinjenim Državama koje su i vršile najsnažnije pritiske u pogledu postizanja trajnog i održivog rešenja.

Razvojni put dogovora iz Bele kuće

U CDDRI smo imali velike nedoumice kako da nazovemo čin koji se desio 4. septembra. Dani-ma, mesecima je najavljivani sporazum, i na stranu nagađanja oko njegovog sadržaja, nije bilo nedoumica oko njegove forme - biće to sporazum između Srbije i Kosova*, a SAD će biti njegov pokrovitelj. Međutim, razvoj događaja u poslednja tri dana je doveo do sledeće faktičke situacije: Aleksandar Vučić i Avdulah Hoti su stavili svoje potpise na dva različita dokumenta (doduše, razli-ka između dva dokumenta je samo u tački 16), i na oba dokumenta stoji samo usamljeni potpis jednog od njih dvojice. Predsednik Sjedinjenih Država, Donald Tramp, nije potpisivao ništa, osim protokolarnog pisma kojim se zahvaljuje gostima na poseti i čestita im na hrabrosti i naporima u pogledu normalizacije odnosa. Međutim, čak ni u tom pismu Tramp ne pominje sporazum ili dogovor, već samo reči kao što su „pregovori” i „normalizacija”. Zbog toga, ali i činjenice da ne-dostaju brojni elementi da bi se dokument potpisan u Vašingtonu mogao nazvati međunarodnim ugovorom, odbacili smo reč sporazum, i pokušali da nađemo ispravan termin. Razmatrali smo predloge kao što su „ne-sporazum” aludirajući na „non-paper” koji je sve učestaliji u međudržav-nim odnosima, ili „izjava volje” koja objašnjava da su strane izrazile volju da sprovedu potpisano. Na kraju smo se odlučili za termin izjava o namerama (declaration of intent) - jer su Beograd i Priština pojedinačno (pisano) i skupno (verbalno) ispoljili nameru da učine određene političke i eko-nomske poteze u cilju ekonomske normalizacije, ali i približavanja Sjedinjenim Državama.

Zašto lideri Srbije i Kosova* nisu potpisali sporazum, već dve izjave o namerama jeste značajno pi-tanje, ali se njime ne možemo temeljno baviti zbog nedovoljne količine informacija kojima trenutno raspolažemo. Ono što znamo jeste da je postojao problem kod kosovske strane da se usaglasi oko određenih tački i da je Ramuš Haradinaj (čija stranka Alijansa za budućnost Kosova čini deo vladajuće koalicije) pretio obaranjem Vlade i opstrukcijom implementacije sporazuma ukoliko Hoti potpiše sa Srbijom sporazum koji pominje zajedničko upravljanje jezerom Gazivode.

Dešavanje u Beloj kući 4. septembra 2020. godine jeste vrhunac jednogodišnjeg napora Trampo-ve administracije, predvođene Ričardom Grenelom, da promeni dinamiku procesa normalizacije odnosa između Srbije i Kosova*. Intenzivnije uključivanje Sjedinjenih Država u dijalog prošlo je kroz nekoliko faza saradnje, ali u poslednjih godinu dana i primetnog nedostatka koordinacije sa Evropskom unijom i njenim članicama u pogledu i sadržaja i forme američkog učešća i ishoda koji se žele postići. Najveći rezultat američkih napora bilo je potpisivanje pisma o namerama u Nemačkoj početkom 2020. godine iz oblasti železničkog, drumskog i avio saobraćaja, i kada je najavljeno uspostavljanje direktne avio linije između Beograda i Prištine. Međutim, do danas nije bilo značajnijeg napretka.

Otkazivanje prethodno zakazanog sastanka u Vašingtonu, krajem juna ove godine, tumači se kao najvidljiviji indikator nedostatka koordinacije između SAD i EU, ali i sposobnosti Evropske unije da podrije američke inicijative. Sastanci održani 3. i 4. septembra nisu naišli na opstrukcije iz Evro-pe, mada je Miroslav Lajčak imao nekoliko komentara koji se mogu tumačiti kao zajedljivi i znaci nezadovoljstva, upadljivo ćutanje najznačajnijih evropskih aktera govori da su prećutno odobrili sastanak.

Uoči sastanka smo čuli različita očekivanja. Prištinska strana je bila odlučna u pogledu tvrdnji da je jedini cilj međusobno priznanje. Ričard Grenel je govorio da se radi isključivo o ekonomskom sporazumu. Predsednik Vučić je takođe govorio o ekonomskom sporazumu, ali je i najavljivao teške pregovore i da nikada neće potpisati priznanje nezavisnosti Kosova*. Miroslav Lajčak je najavljivao da EU neće prihvatiti dogovor dve strane ukoliko pređe njihove „crvene linije”. Naveo je i da su crvene linije usklađenost dogovora sa međunarodnim pravom, doprinos smanjenju tenzija u regionu i prihvatljivost sadržaja dogovora za sve članice EU.

Sastav srpske delegacije je jasno davao znake da su došli da razgovaraju o ekonomskim temama, dok je sastav Hotijeve delegacije pre svega pokazivao pluralnost kosovskog društva i političke moći, ali je uključivao i ministarku spoljnih poslova. Pretpostavljamo da je ključni razlog odsustva ministra spoljnih poslova Srbije, Ivica Dačića, dvojak. Najpre, s obzirom da samo države obavljaju spoljne poslove, prisustvo MSP Srbije bi se moglo tumačiti kao implicitno priznanje kosovske državnosti. Drugo, njegovim prisustvom bi se poslao znak da je Srbija spremna da razgovara o političkoj normalizaciji sa Kosovom*, a ne samo ekonomskoj.

Sastanak je počeo 3. septembra bez prethodne potvrde da će američki predsednik učestvovati na ceremoniji potpisivanja „sporazuma”. U toku sastanka se pojavila vest da je sporna tačka 10. koja pominje međusobno priznanje („mutual recognition”), ali u rečenici koja se odnosi na manjine. Nejasna formulacija je izazvala reakciju srpske delegacije koja je insistirala da se sporna tačka izbací. Usledila je i tviter reakcija Ričarda Grenela koji je istakao da nije tačna tvrdnja po kojoj se u predlogu teksta sporazuma/izjave nalazi odredba o međusobnom priznanju. Imajući u vidu da je u finalnom tekstu sporna odredba uklonjena, jasno je da nije bila od presudnog značaja za pregovore, već je, pre svega, pomogla stranama u sporu da zadovolje apetite domaće javnosti.

Na kraju prvog dana pregovora je došla najava da će na potpisivanju učestvovati američki predsednik Donald Tramp. To je bio pokazatelj da će do određene vrste dogovora doći, kao i da je američka strana zadovoljna učinjenim. Međutim, uoči zakazanog potpisivanja je došlo do trzavica u taboru prištinske delegacije. Kao što je već navedeno u prethodnom delu teksta, Haradinaj je objavio da je razgovarao sa Hotijem o spornoj tački koja pominje Gazivode, dok su kasnije prištinski mediji objavili da neće biti potpisivanja tripartitnog sporazuma, već bilateralnog između Kosova* i SAD. Da li su trzavice u kosovskoj delegaciji dovele do ovakve forme dokumenta, ili je to bilo planirano i ranije (podsetićemo, i u Nemačkoj su potpisana pisma o namerama vezana za avio, železnički i drumski saobraćaj), sada ne možemo da znamo usled nedostatka informacija. Na kraju, dobili smo dokumenta koja su 4. septembra potpisana od strane predsednika Srbije Vučića i premijera Kosova* Hotija u prisustvu Donalda Trampa i drugih važnih članova američke administracije. Dobili smo i protokolarna pisma američkog predsednika upućena liderima Srbije i Kosova*. U daljem tekstu ćemo analizirati sadržaj potpisanog dokumenta od strane predstavnika Beograda i političke posledice koje će proizvesti, i koje bi mogao da proizvede.

Analiza tačaka dokumenta koji je Srbija potpisala u Beloj kući

1.

Obe strane će implementirati dogovor o autoputu Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februara 2020.

Ova tačka predstavlja samo reaffirmisanje saglasnosti o izgradnji autoputa, koja je postignuta uz američko posredovanje u Nemačkoj početkom tekuće godine. Pominjanje ovog ranije postignutog dogovora nas podseća na prirodu dijaloga koji Beograd i Priština od skora vode uz posredovanje SAD, a koji ne ishoduje klasičnim međunarodnim ugovorima, već izjavama o namerama i sličnim pravno neobavezujućim formama koje služe za signaliziranje političke volje. U kolikoj meri će ovakvi dogovori biti sprovedeni, zavisi od političkih okolnosti. Takođe, treba napomenuti da je pitanje izgradnje autoputa Niš-Priština već bilo deo Berlinskog procesa pod patronatom Evropske unije i politike međusobnog povezivanja (inter-connectivity agenda).

2.

Obe strane će implementirati dogovor o pruzi Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februara 2020.

a. Dodatno, obe strane se obavezuju da će uraditi zajedničku studiju izvodljivosti o mogućnostima za povezivanje železničke infrastrukture Beograd-Priština sa lukom velikog kapaciteta na Jadranu.

I za ovu tačku važi isti zaključak kao i za prethodnu. No, ovde postoji i jedan dodatni element u vidu studije izvodljivosti za povezivanje železnice sa lukom na Jadranskom moru. Najverovatnije bi bila u pitanju luka Drač u Albaniji. Ovakvo infrastrukturno povezivanje je svakako u interesu obe strane, imajući u vidu nedostatak izlaza na more. Međutim, treba napomenuti da se strane obavezuju (u političkom, ne i u formalno-pravnom smislu) samo da će izvršiti studiju izvodljivosti različitih opcija železničkog povezivanja sa Jadranom, a ne i da će ovo povezivanje izvršiti u određenom roku.

3.

Kosovo [Priština] i Srbija [Beograd] će raditi sa Međunarodnom razvojnom finansijskom korporacijom SAD (U.S. International Development Finance Corporation, DFC) i Bankom za uvoz i izvoz Sjedinjenih Država (Export-import Bank of the United States, EXIM) i na memorandumu o razumevanju i dogovoriti operacionalizaciju sledećeg:

- a. Autoput Mira;
- b. Železničke veze između Merdara i Prištine;
- c. Železničke veze između Niša i Prištine;
- d. Davanje finansija koje će podržati pozajmice neophodne za mala i srednja preduzeća;
- e. Dodatne bilateralne projekte;
- f. Puno međunarodno prisustvo DFC u Beogradu.

Ova tačka bi trebalo da bude ključna „šargarepa” koju su SAD ponudile Beogradu i Prištini, u vidu više puta najavljivane finansijske podrške u slučaju postizanja dogovora. Međutim, odredba

je nedovoljno precizna. Naime, pominje se samo potpisivanje „Memoranduma o razumevanju” Beograda i Prištine sa američkom Međunarodnom razvojnom finansijskom korporacijom (US International Development Finance Corporation - DFC) u vezi sa različitim projektima, a pre svega u domenu infrastrukture. Ne precizira se da li to podrazumeva da će SAD preko svoje Korporacije finansirati ove projekte kroz bespovratne donacije, ili će ih kompletno kreditirati, ili će, pak, samo nadgledati realizaciju uz marginalno učešće u finansiranju ili kreditiranju dela radova. Tačka je formulisana na način da su sve opcije otvorene.

Od načina realizacije ove tačke zavisice u velikoj meri i to kolika je ukupna korist od postignutog dogovora za obe strane. Ukoliko bi Amerika pomogla kroz značajne donacije realizaciju „Autoputa Mira” (Niš - Priština) i pruge od Niša do Prištine, te pružila značajnu pomoć u kreditiranju malih i srednjih preduzeća i drugih bilateralnih projekata u Srbiji i na Kosovu*, građani bi mogli da oseće veoma opipljivu korist od ovog dogovora. Sa druge strane, ukoliko je reč isključivo o kreditiranju, bitno je utvrditi po kojim uslovima će se takvo kreditiranje realizovati. Ukoliko se realizuje po uslovima povoljnijim od tržišnih, i ovakav potez bi se mogao kvalifikovati kao jedan vid američke pomoći. No, ukoliko bi bila reč o kreditu koji bi mogao da se po istim ili povoljnijim uslovima dobije i od drugih partnera (poput EU ili NR Kine), onda je jasno da se ne može govoriti o nekoj velikoj koncesiji sa američke strane i velikom dobitku za Beograd i Prištinu.

Kada je reč o otvaranju kancelarije DFC u Beogradu, u pitanju je nesumnjivo dobra vest za Srbiju. Naravno, ona ne govori koliko će ova Korporacija u Srbiji biti aktivna, ali je samo otvaranje kancelarije pozitivan znak, jer nagoveštava mogućnost dodatnog priliva novca iz SAD u srpsku privredu. Takođe, otvaranje kancelarije ove nedavno osnovane američke državne organizacije (uspostavljena decembra 2019. godine) poslalo bi i pozitivnu poruku o stanju odnosa Srbije i SAD trećim stranama, a time i poruku o stabilnosti srpskog tržišta koja bi bila od važnosti za potencijalne američke i evropske investitore. Činjenica je i da je u ovom delu dogovora Beograd prošao bolje, jer neće postojati slična kancelarija u Prištini, ukazuje na to da je ova tačka verovatno bila jedna od onih kojom se nastojalo da se namire srpski ustupci u drugim tačkama.

4.

Obe strane će otvoriti i operacionalizovati objekat na zajedničkom prelazu Merdare.

Tačka 4 je finalizacija implementacije sporazuma postignutih sa Evropskom unijom o integrisanom upravljanju prelazima (IBM). U okviru sporazuma kojim se predviđa izgradnja 6 prelaza između Srbije i Kosova*, do sada su završena dva - Merdare i Mutivode. Uprkos tome što je kroz finansiranje EU prelaz Merdare završen 2018. godine, srpska administracija (policija, carina, inspeksijske službe) odbila je da se useli u nove prostorije, nastavivši da koristi stari privremeni prelaz. Kosovska strana se uselila u objekat nakon njegovog završetka. Ukoliko se sporazum ostvari, omogućice smanjivanje gužve na prelazu Merdare i smanjice vreme čekanja prevoznicima robe.

5.

Obe strane će pristupiti i u potpunosti iskoristiti prednosti „Mini-Šengen zone“ koju su Srbija, Albanija i Severna Makedonija najavile u oktobru 2019. godine.

Analiza ove tačke otvara širu debatu o korisnosti „Mini-Šengena“ za sve aktere u regionu, a naročito za Srbiju. Iako postoje dobri argumenti i za podršku i za kritiku ove inicijative, nesumnjivo je da bi političke posledice njene realizacije bile korisne u domenu približavanja naroda i ekonomija u regionu, a posledično i korak ka pomirenju. Ovakav pristup predstavlja esenciju „liberalne“ logike sporazumevanja u međunarodnim odnosima, koja polazi od premise da će ekonomska međuzavisnost i povezivanje doprineti dobrim odnosima među narodima, i konačnom prevazilaženju političkih problema. Istorija je pokazala da ekonomsko povezivanje može pomoći u izgradnji mira, ali da često nije dovoljan korak.

Ovom tačkom je Kosovo* prihvatilo učešće u projektu „Mini-Šengen“, uprkos dosadašnjem odbijanju. Ovo jeste jedna mala pobeda za srpski pristup regulisanju regionalnih odnosa, imajući u vidu da je inicijativa za ovakav projekat formalno potekla sa Andrićevog venca. Takođe, smanjuje se mogućnost da Kosovo* ponovo posegne za upotrebom ekonomskih restriktivnih mera protiv Srbije u sklopu političke borbe, kao što je bio slučaj do skoro sa faktički prohibitivnim carinama od 100% na srpsku robu. Međutim, mogućnost ponovne upotrebe ekonomskih sankcija protiv Srbije ionako je mala, imajući u vidu da je i prethodna upotreba dovela do negodovanja Zapada i pritiska da se takve mere uklone. Takođe, ne može se reći da je Kosovo* ovim putem napravilo neki ogroman ustupak. Naprotiv, izostajanje iz ovakvog oblika ekonomske integracije bilo bi ekonomski skupo za Kosovo*. Politički je logično i da kosovski Albanci žele da budu deo zajedničkog tržišta sa Albanijom i Severnom Makedonijom, u kojoj takođe živi veliki broj Albanaca. Sve u svemu, ne može se reći da se Kosovo* nečega odreklo u ovom domenu zarad srpskih interesa - pre je reč o promeni taktike Prištine.

6.

Obe strane će međusobno priznati diplome i profesionalne sertifikate.

Ova tačka je replika već postignutih sporazuma u Briselu o priznavanju diploma iz 2011. i 2015. godine, koji do sada nisu sprovedeni. Njihovo sprovođenje će zavisiti od tehničkih pitanja i plana implementacije, za koje se do sada nisu našli uspešni modaliteti.

7.

Obe strane će pristati da rade sa Departmanom za energetiku SAD, i drugim odgovarajućim entitetima Vlade SAD na studiji izvodljivosti u cilju zajedničkog korišćenja jezera Gazivode kao pouzdanog izvora snabdevanja vodom i energijom.

Gazivode su već godinama simbolička tačka sporenja između Beograda i Prištine. Za očekivati je da u procesu razgovora o vlasništvu nad imovinom i infrastrukturom Gazivode budu jedna od ključnih tačaka. Trenutno hidroelektranom Gazivode upravlja Javno preduzeće za vodosnabdeva-

nje i proizvodnju i distribuciju električne energije “Ibar”, koje se nalazi u srpskom sistemu, a Priština ga smatra paralelnim. Osim proizvodnje 38MW električne energije, hidrosistem Gazivode takođe snabdeva oko 15% teritorije Kosova* pijaćom vodom, uključujući i Prištinu, a takođe omogućava funkcionisanje termoelektrana Kosova A i B i fabrike Feronikl u Glogovcu stalnim snabdevanjem vode. Studija izvodljivosti na temu zajedničkog korišćenja potencijala jezera Gazivode nije nelogična, s obzirom da se 1/3 jezera nalazi u centralnoj Srbiji, i da bi Beograd hipotetički mogao da kontroliše vodni potencijal Ibra u gornjem toku u opštini Tutin.

8.

Obe strane će diversifikovati njihove izvore energije.

Tačka 8 predstavlja nesumnjivo jedan od zahteva SAD i ne reguliše pitanja koja su direktno od interesa za odnose Beograda i Prištine. Za kosovsku stranu je ovakvo obećanje prilično logično i nema nikakvih posledica. Za Srbiju bi potencijalno moglo izazvati turbulencije u odnosima sa Rusijom, koja verovatno ne gleda blagonaklono na ovakvo obavezivanje Srbije prema SAD, jer je svesna da se to čini sa namerom ograničavanja ruskog uticaja. Reakcija portparolke ruskog ministarstva spoljnih poslova Marije Zaharove ide u prilog ovoj tvrdnji.

Ipak, diversifikacija energetske izvora ekonomski nije nelogična i njoj, po pravilu, teže sve države. Uvek je korisnije i povoljnije imati mogućnost snabdevanja energentima iz više izvora, nego zavisiti samo od jednog, kao što je Srbija gasno zavisna od Ruske Federacije. Srbija već radi na izgradnji gasnog interkonektora sa Bugarskom, koji bi joj u perspektivi mogao omogućiti diversifikaciju izvora gasa. U tom domenu, ovakvo obavezivanje Srbije nije suštinski mimo njenog interesa.

Sa druge strane, predsednik Vučić navodi kako se prvobitno insistiralo na tome da Srbija mora nabavljati energente i od drugih, bez obzira na cenu (pretpostavka je da se misli na američki tečni prirodni gas - LNG). Ovakvo obavezivanje moglo bi biti skupo po Srbiju i dobro je što je izbegnuto, ukoliko je zaista bilo na agendi. No, kako američki terminal za LNG na Krku u Hrvatskoj još uvek nije blizu izgradnje, kao ni terminal u Aleksandropolisu (Grčka), te kako su drugi izvori i dalje daleko od Srbije, do diversifikacije izvora energenata je ostalo još vremena, tako da je ovo obećanje i dalje u kategoriji potencijala i daleko od konkretne realizacije.

9.

Obe strane će u njihovim komunikacionim mrežama zabraniti korišćenje 5G opreme nabavljene od strane neproverenih dobavljača. U slučajevima gde takva oprema već postoji, obe strane se obavezuju na uklanjanje i druge pravovremene postupke medijacije.

Ova tačka bi potencijalno mogla biti problematična za odnose Srbije i NR Kine. Kosovo* nema ovaj problem, jer ga Peking svakako ne priznaje kao nezavisnu državu. No, činjenica da se ovde pominje samo nabavka 5G opreme od „nepouzdanih” nabavljača ostavlja širok manevarski prostor za tumačenje, pa možda i za to da Srbija realizuje nabavku od proizvođača koje ona smatra

pouzdanim i da se to ne tumači kao rušenje dogovora, iako je jasno da je prvobitna namera ove odredbe sprečavanje nabavke kineske opreme.

Svakako, Srbija za sada nema 5G mrežu i još uvek nije otpočeo proces nabavke. Takođe, ukoliko dođe do promene administracije u Vašingtonu, označavanje 5G mreže kao kineske pretnje bi moglo opasti i ova tačka bi mogla postati manje važna. Njen značaj u ovom trenutku vezuje se za Trampovu strategiju zaprečavanja kineskog uticaja, kao i za doprinos Trampovoj kampanji za predsedničke izbore u SAD. Zbog toga ne čudi što je Tramp na ceremoniji potpisivanja izjava o namerama pomenuo i COVID-19 kao „kinesku kugu”, kojom su pogođeni i SAD, ali i Srbija i Kosovo*, što nije izazvalo nikakav komentar predsednika Vučića.

10.

Obe strane će pojačati proveravanje putnika u avio saobraćaju, međusobno deljenje informacija i u okviru šire saradnje sa SAD na Balkanu, i obavezaće se na unapređenje tehnologije u cilju borbe protiv nedozvoljenih aktivnosti tako što će implementirati i operacionalizovati sistem za proveravanje i informisanje dopremljen od strane SAD, uključujući PISCES, APIS, ATS-G, i SRTP.

Deljenje informacija u ovom domenu svakako ide u korist SAD, naročito u sklopu napora za suzbijanje terorizma. Predsednik Vučić i Petrit Selimi, bivši ministar spoljnih poslova Kosova* (citirajući prištinske medije) su naglasili kako je ova tačka bila uslov za ukidanje viza od strane SAD, ali je Ričard Grenel to demantovao. Naime, postoji još uslova koje je neophodno ispuniti kako bi se dobio bezvizni režim sa SAD, poput smanjivanja stepena neuspešnih aplikacija za američku vizu u datoj državi. Dakle, ovo može biti jedan od koraka u tom pravcu, ali svakako ne i dovoljan za ukidanje viza. Zanimljivo je i da je ovo jedina tačka koja se bavi vazдушnim saobraćajem i da u sporazumu ne postoji eksplicitna reafirmacija dogovora o uspostavljanju avio-linije Beograd-Priština, koji je postignut početkom godine uz posredovanje SAD, dok su sporazumi u domenu drumskog i železničkog saobraćaja reafirmisani.

11.

Obe strane obećavaju da će štiti i promovisati religijske slobode, uključujući obnovljenu međuverstovsku komunikaciju, zaštitu religijskih objekata i implementaciju sudskih odluka koje se odnose na Srpsku pravoslavnu crkvu, kao i neometanu restituciju jevrejske imovine iz doba Holokausta koja nije potraživana niti ima naslednika.

Pominjanje implementacije sudskih odluka u vezi sa Srpskom pravoslavnom crkvom jeste povoljna činjenica. Ovo je najočiglednija referenca pre svega na nepoštovanje odluke Ustavnog suda Kosova* od 19. maja 2016. godine, kojom se manastiru Visoki Dečani vraća 24 hektara zemlje. Ta odluka do danas nije sprovedena usled odbijanja opštine Dečani da manastiru dozvoli upis imovine. Predstavnici Kvinte u Prištini konstantno zahtevaju sprovođenje ove odluke. Međutim, pitanje je koliko se kosovskoj strani može verovati u vezi sa ovim obećanjem. Naime, kosovske

organe bi na sprovođenje ovih odluka trebalo da obavezuje nešto za njih još važnije od ovakve pravno neobavezujuće izjave, a to su ustav i zakoni Kosova koje su sami doneli. Ipak, u praksi se ove odluke često ne sprovode.

Deo o restituciji jevrejske imovine takođe je vezan za Trampovu kampanju i njegovu posvećenost zaštiti jevrejskih nacionalnih interesa i nema direktnu vezu sa kosovskim problemom. Srbija je na ovom polju već napravila određene ustupke, te je usvojen i sproveden Zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika. U tom smislu, ovakvo obećanje ne donosi značajnije dodatne troškove za Srbiju.

12.

Obe strane obećavaju da ubrzaju napore u pronalasku i identifikaciji posmrtnih ostataka nestalih lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju i implementiraju dugoročna održiva rešenja za izbeglice i interno raseljena lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju zvaničnika za vezu koji će voditi ove aktivnosti u okviru ministarstava svojih Vlada, koordinirati između Beograda i Prištine, i dostavljati godišnji izveštaj o broju rešenih slučajeva, i broju slučajeva na kojima se još radi.

Tačka 12 takođe preslikava razgovore koji se već vode u Briselu. U poslednja dva meseca, od kako su Briselski razgovori obnovljeni, tehnički timovi dve strane razgovarali su o rešavanju pitanja nestalih lica i izbeglica i raseljenih. Nakon tri runde tehničkih pregovora i jednog razgovora na visokom nivou, finalizacija ovog dogovora očekuje se uskoro. Ovim dogovorom u Vašingtonu, Trampova administracija faktički pokušava da se predstavi sposobnijom od EU, iako se o ovoj temi u Briselu pregovaralo mnogo temeljnije.

13.

Obe strane će raditi sa 69 zemalja koje kriminalizuju homoseksualnost kako bi pritiskale dekriminalizaciju.

Još jedna u nizu tačaka koja zadovoljava američke potrebe. Srbija i Kosovo* definitivno nisu šampioni u domenu LGBTQ+ prava, iako je Srbija igrala i na ovu kartu pri izboru Ane Brnabić za premijerku. Srbija i Kosovo* svakako ne mogu učiniti mnogo i uticati ključno na ove države, tako da je reč više o simboličkom obavezivanju, koje služi Trampovoj administraciji za pokazivanje kako štiti prava LGBTQ+ zajednice širom sveta u okviru aktuelne kampanje za reizbor. No, ostaje da se u praksi vidi da li će se Srbija usaglašavati sa stavovima SAD po ovom pitanju i u slučaju onih država koje vrše represiju nad LGBTQ+ populacijom sa kojima ima dobre odnose, kao što je Iran.

14.

Obe strane obećavaju da će kategorizovati Hezbolah, u njegovoj celosti, kao terorističku organizaciju, i u potpunosti implementirati mere da ograniče operacije i finansijske aktivnosti Hezbolaha u nadležnostima svake od strana.

Reč je o još jednoj odredbi koja nema direktne veze sa kosovskim problemom, a ne može imati ni značajne reperkusije na položaj Hezbolaha. Jedina važnost ove tačke jeste simboličko pokazivanje Trampove administracije kako širi koaliciju protiv Hezbolaha, a indirektno i Irana. Ova tačka se verovatno neće dopasti Iranu i Siriji, državama koje imaju korektne odnose sa Srbijom i ne priznaju Kosovo* kao nezavisnu državu. Istovremeno, treba imati u vidu da potezi srpske strane, kao i kosovske, ukoliko i kada budu realizovani, neće drastično promeniti politički pejzaž Bliskog istoka. Dodatno, valja napomenuti da se među Privremenim snagama Ujedinjenih nacija u Libanu (United Nations Interim Forces In Lebanon, UNIFIL) nalazi preko 140 pripadnika Vojske Republike Srbije i da ih ovakva odluka stavlja u nepovoljan položaj. Ovo je posebno važno ukoliko znamo da je grad Nakora (Naqoura), sedište misije UNIFIL, nekada bio jedno od poprišta sukoba Hezbolaha i Izraela.

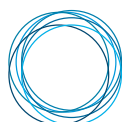
Sa druge strane, usklađivanjem sa američkom spoljnom i bezbednosnom politikom u ovoj oblasti, Srbija signalizira svoje približavanje u ključnim otvorenim pitanjima od značaja za SAD, što može biti od koristi za dodatno jačanje veza Beograda i Vašingtona.

15.

Kosovo [Priština] će pristati da implementira jednogodišnji moratorijum na apliciranje za članstvo u međunarodnim organizacijama. Srbija [Beograd] će pristati na jednogodišnji moratorijum kampanje povlačenja priznanja, i uzdržavaće se od formalnih i neformalnih zahteva bilo kojoj državi ili međunarodnoj organizaciji da ne prizna Kosovo [Prištinu] kao nezavisnu državu. Oba dogovora o odustajanju odmah stupaju na snagu.

Beograd se obavezao da stavi jednogodišnji moratorijum na relativno uspešnu kampanju povlačenja priznanja, a Kosovo na, u poslednje vreme, neuspešnu kampanju ulaska u međunarodne organizacije. Diplomacija je skrojena od činjenja ustupaka i prirodno je graditi kompromis u cilju otvaranja prostora za dijalog i dogovor o ključnim pitanjima, kao i radi spuštanja tenzija u međusobnim odnosima.

Ipak, ukoliko uzmemo u obzir međunarodnu dinamiku u poslednjih 12 meseci, treba napomenuti da je beogradski kompromis/moratorijum ipak nešto „teži” od prištinskog. Priština se, pritom, nije obavezala da će odustati od kampanje za nova priznanja, već samo od kampanje za ulazak u međunarodne organizacije.

16.

Srbija [Beograd] pristaje da otvori predstavništvo privredne komore i državne kancelarije u Jerusalimu 20. septembra 2020. godine, i preseli ambasadu u Jerusalem do 1. jula 2021.

Za međunarodnu javnost, a čini se i za američkog predsednika, ova tačka bila je od presudnog značaja i to iz najmanje dva razloga. Najpre, jačanje pozicije Izraela u međunarodnoj areni važan je šraf u strategiji predsednika Trampa prema Bliskom istoku. Još za vreme kampanje kritikovao je tadašnjeg predsednika, Baraka Obamu, zbog nefer odnosa prema Izraelu i popustljivosti prema Iranu. Stupanjem na mesto predsednika, postalo je jasno da će sve želje Izraela biti ispunjene. Odnosi SAD sa Iranom su antagonizovani brojnim aktima, a posebno napuštanjem Zajedničkog sveobuhvatnog plana delovanja (JCPOA). Američka ambasada je premeštena iz Tel Aviva u Jerusalem, Vašington je priznao izraelsku aneksiju Golanske visoravni, a Sjedinjene Države su ponovo postale nepremostiva brana međunarodnim osudama izraelskog delovanja u Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija. Naravno, pomeranje ambasade Srbije u Jerusalem nema ni približnu težinu kao bilo koji od američkih akata, ali je za Sjedinjene Države simbolički važan. Radi podsećanja, trenutno samo dve države imaju svoje diplomatske misije u Jerusalimu: SAD i Gvatemala. Drugo, predsednik Trump se nada da bi mu ovakvi potezi doneli naklonost jevrejske zajednice u SAD i njihovu podršku na izborima 3. novembra. Imajući u vidu da je broj Jevreja u Americi sve samo ne zanemarljiv (procenjuje se da ih ima oko 7,5 miliona), da su u prošlosti pretežno glasali za demokrate (69% za Hilari Klinton na predsedničkim izborima 2016. godine), kao i da će ovogodišnji izbori biti izrazito tesni, jasno je da mu blagonaklon odnos može doneti „poene” kod ove grupacije. Takođe, na podršku Izraelu blagonaklono gleda i veliki broj evangelista, koji predstavljaju jednu od najčvršćih „baza” Trampovog biračkog tela.

Sa druge strane, poslednja tačka nije naizgled od preteranog značaj za Srbiju, ali posledice njenog sprovođenja mogu biti ozbiljne. Ukoliko bi klasifikovanje Hezbolaha kao terorističke organizacije podrilo interese Srbije među državama kao što su Iran i Sirija (u obe države na vlasti su lideri iz re-dova šiita), nema sumnje da bi, pored pomenutih država, premeštanje ambasade Srbije u Jerusalem antagonizovalo i države pretežno nastanjene sunitima. Turska i Saudijska Arabija izvesno neće blagonaklono gledati na takav potez Srbije. Neće takav potez mirno posmatrati ni Evropska unija. Srbija ne samo da će time delovati nekoordinisano sa članicama EU i nastaviti sa neusklađivanjem u okviru pregovaračkog poglavlja 31, već će i delovati suprotno volji EU i država članica da ne pre-meste svoje diplomatske misije u Jerusalem. Dodatno, premeštanjem svoje ambasade u Jerusalem Srbija bi prekršila Rezoluciju 478 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija. Prekršila bi i Rezoluciju Generalne skupštine Ujedinjenih nacija od 21. decembra 2017. godine kojom se države pozivaju da ne otvaraju diplomatske misije Jerusalimu, a za koju je i sama glasala. Za državu koja oslonac u borbi za očuvanje teritorijalnog integriteta pronalazi u međunarodnom pravu i rezolucijama relevantnih međunarodnih institucija, kršenje istih bio bi ozbiljan presedan.

Ukoliko tražimo pozitivne strane u odluci Srbije da prihvati otvaranje ambasade u Jerusalimu, može se reći da one trenutno postoje samo u obrisima. Pretpostavka je da je racio Srbije bio pridobijanje naklonosti SAD i moguće veće koncesije u ekonomskoj komponenti normalizacije odnosa, odnosno, značajnija pomoć SAD. Ipak, pozitivni efekti mogući su tek ukoliko Srbija odluči da redefiniše svoje spoljnopolitičke prioritete i postavi odnos sa SAD na prvo mesto. Kada bi

SAD zaista postale utočište i branilac interesa Srbije na globalnoj ravni, odluka Srbije bi se mogla smatrati razumnom. Ipak, ukoliko je tačka 16 samo politički avanturizam i Srbija nastavi da vodi izbalansiranu spoljnu politiku, čini se da bi troškovi daleko nadišli koristi.

Na kraju, treba reći da ovakva odluka Srbije nije preterano iznenađujuća. Obraćajući se na konferenciji Američko-izraelskog komiteta za javne poslove (The American Israel Public Affairs Committee, AIPAC) početkom marta 2020. godine, predsednik Vučić je najavio da će uskoro Srbija u Jerusalimu otvoriti ne samo kancelariju privredne komore, već i „zvaničnu državnu kancelariju (...) sa zvaničnom državnom zastavom”, uz već postojeću ambasadu u Tel Avivu. Sada se političkim obavezivanjem o premeštanju ambasade otišlo i korak dalje.

Moguće koristi i troškovi za Srbiju

Moguće koristi za Srbiju:

1. Unapređivanje odnosa sa najmoćnijom silom današnjice, naročito ukoliko Donald Tramp osvoji još jedan mandat u Beloj kući u novembru;
2. Smanjivanje pritiska na Srbiju u pogledu brzog rešavanja pitanja statusa Kosova i Metohije;
3. Moratorijum od godinu dana na pokušaje Kosova* da stekne članstvo u međunarodnim organizacijama;
4. Potpora za unapređivanje regionalne saobraćajne infrastrukture;
5. Stvaranje uslova za brži protok ljudi, usluga, robe i kapitala između Srbije i Kosova* kroz razvoj infrastrukture i integraciju u „Mali Šengen”;
6. Dodatni podsticaji za preduzetnike u Srbiji, naročito nakon predviđenog otvaranja kancelarije Međunarodne razvojne finansijske korporacije SAD u Beogradu;
7. Stvaranje povoljnije investicione klime u Srbiji;
8. Potvrda garancija za zaštitu Srpske pravoslavne crkve na Kosovu i Metohiji;
9. Dodatni podsticaj za konačno rešavanje pitanja nestalih i interno raseljenih lica, među kojima je i veliki broj interno raseljenih i nestalih Srba;
10. Unapređivanje odnosa sa Izraelom u ekonomskoj i političkoj sferi, kao i snažnije oslanjanja na pro-izraelske organizacije u SAD.

Mogući troškovi za Srbiju:

1. Obavezivanje da će biti uspostavljen jednogodišnji moratorijum na sprovođenje veoma uspešne kampanje povlačenja priznanja, dok se zauzvrat dobija jednak moratorijum na (u poslednje vreme) neuspešnu kosovsku kampanju pokušaja učlanjivanja u međunarodne organizacije;
2. Dvosmislena formulacija koja se može tumačiti i kako se Srbija nadalje (ne samo na godinu dana) obavezala na obustavljanje napora za sprečavanje priznanja Kosova* i stupanja Kosova* u međunarodne organizacije;
3. Narušavanje odnosa sa Ruskom Federacijom zbog približavanja Americi i zbog tačke o diversifikaciji energenata;

4. Narušavanje odnosa sa Kinom zbog obavezivanja da se neće nabavljati 5G tehnologija od „nepouzdatih dobavljača” (iako se Kina nigde eksplicitno ne navodi, može se zaključiti da su „meta” ove odredbe kineske kompanije);
5. Narušavanje odnosa sa većim delom država Bliskog istoka (od kojih su neke veoma važni partneri Srbije, poput Turske) zbog odluke da se ambasada Srbije preseli u Jerusalem;
6. Izrael će biti još jedna važna država koja će priznati nezavisnost Kosova*;
7. Bezbednosna pretnja za srpske pripadnike misije UNIFIL u Libanu, čije je sedište na teritoriji pod snažnijim uticajem Hezbolaha;
8. Antagonizacija odnosa sa Evropskom unijom zbog selidbe ambasade Srbije u Izraelu iz Tel Aviva u Jerusalem, kao i zbog činjenice da se o ključnim pitanjima za EU (poput slobode kretanja robe, ljudi, usluga i kapital) pregovaralo van okvira Brisela, pa da čak Brisel nije bio ni adekvatno obavešten o toku pregovora.

Opšti utisak

Ključna karakteristika dokumenta će, naravno, biti posledica koju će proizvesti. U ovom trenutku možemo samo dati ocenu sadržaja i pomaka onoga što smo videli i pročitali, bez znanja o posledicama. Kada je reč o samom dokumentu, iskoristili bismo metaforu za ocenu da je on bliži „klin čorbi” (Stone Soup), nego nekom izvrsnom jelu, spremljenom po receptu. Sam tekst je dosta neprecizan, nejasan i povremeno dvosmislen. Čak 5 tačaka je, faktički, izvučeno iz briselskih pregovora, dok je 6 tačaka preneseno direktno sa agende Trampove predsedničke kampanje. Posledica ovakvog pristupa je veoma neuobičajeno šarenilo odredbi, manjak kreativnosti u pristupu prema decenijskom kosovskom problemu, i nejasna težina „dobitaka” za obe strane, pogotovo od strane pokrovitelja koji se nije ni potpisao niti obavezao na doprinos. Upravo zbog toga ne možemo reći da je sam dokument napravio značajan pomak u kontekstu normalizacije, iako kod pregovarača i posrednika preovlađuje stav da je reč o „istorijskom sporazumu”. Kada je reč o tekstu dokumenata, Briselski sporazumi su neuporedivo precizniji i sadržajniji, iako i tu postoje ozbiljni problemi u implementaciji.

Economic Normalization

Serbia [Belgrade] and Kosovo [Pristina] agree to move forward with economic normalization by agreeing to the following:

1. Both parties will implement the Belgrade-Pristina highway agreement previously signed on February 14, 2020.
2. Both parties will implement the Belgrade-Pristina rail agreement previously signed on February 14, 2020.
 - a. In addition, both parties will commit to a joint feasibility study on options for linking Belgrade-Pristina rail infrastructure to a deep sea port in the Adriatic.
3. Kosovo [Pristina] and Serbia [Belgrade] will work with the U.S. International Development Finance Corporation and EXIM on memorandum of understanding to operationalize the following:
 - a. The Peace Highway
 - b. The rail link between Pristina and Merdare
 - c. The rail link between Nis and Pristina
 - d. Providing financing to support loans required for small and medium-sized enterprises (SME's)
 - e. Additional bilateral projects
 - f. An international, U.S. International Development Finance Corporation full-time presence in Belgrade, Serbia
4. Both parties will open and operationalize the Merdare Common Crossing Point Facility.
5. Both parties will join the "mini-Schengen zone," announced by Serbia, Albania, and North Macedonia in October 2019, and fully utilize its benefits.
6. Both parties will mutually recognize diplomas and professional certificates.
7. Both parties will agree to work with the U.S. Department of Energy, and other appropriate U.S. Government entities, on a feasibility study for the purpose of sharing Gazivode/Ujmani Lake, as a reliable water and energy supply.
8. Both parties will diversify their energy supplies.
9. Both parties will prohibit the use of 5G equipment supplied by untrusted vendors in their communication networks. Where such equipment is already present, both parties commit to removal and other mediation efforts in a timely fashion.

-
10. Both parties will increase airline passenger screening, information-sharing between each other, and within the framework of broader U.S. cooperation in the Balkans, and commit to technology upgrades to combat illicit activities by implementing and operationalizing U.S.-provided screening and information system, including PISCES, APIS, ATS-G, and SRTP.
 11. Both parties pledge to protect and promote freedom of religion, including renewed interfaith communication, protection of religious sites and implementation of judicial decisions pertaining to the Serbian Orthodox Church, and continued restitution of Holocaust-era heirless and unclaimed Jewish property.
 12. Both parties pledge to expedite efforts to locate and identify the remains of missing persons. Both parties commit to identifying and implementing long-term, durable solutions for refugees and internally displaced persons. Both parties commit to identify a point of contact to lead these efforts within their respective government ministries and coordinate between Belgrade and Pristina, and will provide an annual update of the number of cases resolved and pending.
 13. Both parties will work with the 69 countries that criminalize homosexuality to push for decriminalization.
 14. Both parties pledge to designate Hizballah in its entirety as a terrorist organization, and fully implement measures to restrict Hizballah's operations and financial activities in their justifications.
 15. Kosovo [Pristina] will agree to implement a one-year moratorium seeking new membership into International Organizations. Serbia [Belgrade] will agree to a one-year moratorium of its de-recognition campaign, and will refrain from formally or informally requesting any nation or International Organization not to recognize Kosovo [Pristina] as an independent state. Both agreements to desist will take effect immediately.
 16. Serbia [Belgrade] agrees to open a commercial office, and a ministry of state offices, in Jerusalem on September 20, 2020 and move its Embassy to Jerusalem by July 1, 2021.

-signed-

President Aleksandar Vucic

September 4, 2020

Prevod sa engleskog jezika originala dokumenta koji je potpisao Avdulah Hoti u Vašingtonu 04. septembra 2020. godine

Datum prevoda: 05. septembar 2020.

Prevod: CDDRI

NAPOMENA:

fusnote ne postoje u originalnom dokumentu. Ubacili smo ih radi čitaočevog lakšeg razumevanja teksta.

Ekonomska normalizacija

Srbija [Beograd] i Kosovo [Priština] prihvataju da nastave ekonomsku normalizaciju kroz prihvatanje sledećeg:

1. Obe strane će implementirati dogovor o autoputu Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februaru 2020.
2. Obe strane će implementirati dogovor o pruzi Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februaru 2020.
 - a. Dodatno, obe strane se obavezuju da će uraditi zajedničku studiju izvodljivosti o mogućnostima za povezivanje železničke infrastrukture Beograd-Priština sa lukom velikog kapaciteta na Jadranu.
3. Kosovo [Priština] i Srbija [Beograd] će raditi sa Međunarodna razvojna finansijska korporacija SAD (U.S. International Development Finance Corporation, DFC) i Bankom za uvoz i izvoz Sjedinjenih Država (Export-import Bank of the United States, EXIM) i na memorandumu o razumevanju i dogovoriti operacionalizaciju sledećeg:
 - a. Autoput Mira
 - b. Železničke veze između Merdara i Prištine
 - c. Železničke veze između Niša i Prištine
 - d. Davanje finansija koje će podržati pozajmice neophodne za mala i srednja preduzeća
 - e. Dodatne bilateralne projekte
 - f. Puno međunarodno prisustvo DFC u Beogradu
4. Obe strane će otvoriti i operacionalizovati objekat na zajedničkom prelazu Merdare.

¹ U.S. International Development Finance Corporation, <https://www.dfc.gov/>

² U.S. Export Import Bank <https://www.exim.gov/>

³ U.S. International Development Finance Corporation, <https://www.dfc.gov/>

5. Obe strane će pristupiti i u potpunosti iskoristiti prednosti „Mini-Šengen zone“ koju su Srbija, Albanija i Severna Makedonija najavile u oktobru 2019. godine.
6. Obe strane će međusobno priznati diplome i profesionalne sertifikate.
7. Obe strane će pristati da rade sa Departmanom za energetiku SAD, i drugim odgovarajućim entitetima Vlade SAD na studiji izvodljivosti u cilju zajedničkog korišćenja jezera Gazivode kao pouzdanog izvora snabdevanja vodom i energijom.
8. Obe strane će diversifikovati njihove izvore energije.
9. Obe strane će u njihovim komunikacionim mrežama zabraniti korišćenje 5G opreme nabavljene od strane neproverenih dobavljača. U slučajevima gde takva oprema već postoji, obe strane se obavezuju na uklanjanje i druge pravovremene postupke medijacije.
10. Obe strane će pojačati proveravanje putnika u avio saobraćaju, međusobno deljenje informacija i u okviru šire saradnje sa SAD na Balkanu, i obavezaće se na unapređenje tehnologije u cilju borbe protiv nedozvoljenih aktivnosti tako što će implementirati i operacionalizovati sistem za proveravanje i informisanje dopremljen od strane SAD, uključujući PISCES , APIS , ATS-G , i SRTP .
11. Obe strane obećavaju da će štiti i promovisati religijske slobode, uključujući obnovljenu međuverku komunikaciju, zaštitu religijskih objekata i implementaciju sudskih odluka koje se odnose na Srpsku pravoslavnu crkvu, kao i neometanu restituciju jevrejske imovine iz doba Holokausta koja nije potraživana niti ima naslednika.
12. Obe strane obećavaju da ubrzaju napore u pronalasku i identifikaciji posmrtnih ostataka nestalih lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju i implementiraju dugoročna održiva rešenja za izbeglice i interno raseljena lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju zvaničnika za vezu koji će voditi ove aktivnosti u okviru ministarstava svojih Vlada, koordinirati između Beograda i Prištine, i dostavljati godišnji izveštaj o broju rešenih slučajeva, i broju slučajeva na kojima se još radi.
13. Obe strane će raditi sa 69 zemalja koje kriminalizuju homoseksualnost kako bi pritiskale dekriminalizaciju.

⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/PISCES>

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Advance_Passenger_Information_System

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Automated_Targeting_System

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Secure_Real-time_Transport_Protocol

-
14. Obe strane obećavaju da će kategorizovati Hezbolah, u njegovoj celosti, kao terorističku organizaciju, i u potpunosti implementirati mere da ograniče operacije i finansijske aktivnosti Hezbolaha u nadležnostima svake od strana.
 15. Kosovo [Priština] će pristati da implementira jednogodišnji moratorijum na apliciranje za članstvo u međunarodnim organizacijama. Srbija [Beograd] će pristati na jednogodišnji moratorijum kampanje povlačenja priznanja, i uzdržavaće se od formalnih i neformalnih zahteva bilo kojoj državi ili međunarodnoj organizaciji da ne prizna Kosovo [Prištinu] kao nezavisnu državu. Oba dogovora o odustajanju odmah stupaju na snagu.
 16. Srbija [Beograd] pristaje da otvori predstavništvo privredne komore i državne kancelarije u Jerusalimu 20. septembra 2020. godine, i preseli ambasadu u Jerusalim do 1. jula 2021.

-potpis-

Predsednik Aleksandar Vucic

4. septembar 2020.

Economic Normalization

Serbia [Belgrade] and Kosovo [Pristina] agree to move forward with economic normalization by agreeing to the following:

1. Both parties will implement the Belgrade-Pristina highway agreement previously signed on February 14, 2020.
2. Both parties will implement the Belgrade-Pristina rail agreement previously signed on February 14, 2020.
 - a. In addition, both parties will commit to a joint feasibility study on options for linking Belgrade-Pristina rail infrastructure to a deep sea port in the Adriatic.
3. Kosovo [Pristina] and Serbia [Belgrade] will work with the U.S. International Development Finance Corporation and EXIM on memorandum of understanding to operationalize the following:
 - a. The Peace Highway
 - b. The rail link between Pristina and Merdare
 - c. The rail link between Nis and Pristina
 - d. Providing financing to support loans required for small and medium-sized enterprises (SME's)
 - e. Additional bilateral projects
 - f. An international, U.S. International Development Finance Corporation full-time presence in Belgrade, Serbia
4. Both parties will open and operationalize the Merdare Common Crossing Point Facility.
5. Both parties will join the "mini-Schengen zone," announced by Serbia, Albania, and North Macedonia in October 2019, and fully utilize its benefits.
6. Both parties will mutually recognize diplomas and professional certificates.
7. Both parties will agree to work with the U.S. Department of Energy, and other appropriate U.S. Government entities, on a feasibility study for the purpose of sharing Gazivode/Ujmani Lake, as a reliable water and energy supply.
8. Both parties will diversify their energy supplies.
9. Both parties will prohibit the use of 5G equipment supplied by untrusted vendors in their communication networks. Where such equipment is already present, both parties commit to removal and other mediation efforts in a timely fashion.

-
10. Both parties will increase airline passenger screening, information-sharing between each other, and within the framework of broader U.S. cooperation in the Balkans, and commit to technology upgrades to combat illicit activities by implementing and operationalizing U.S.-provided screening and information system, including PISCES, APIS, ATS-G, and SRTP.
 11. Both parties pledge to protect and promote freedom of religion, including renewed interfaith communication, protection of religious sites and implementation of judicial decisions pertaining to the Serbian Orthodox Church, and continued restitution of Holocaust-era heirless and unclaimed Jewish property.
 12. Both parties pledge to expedite efforts to locate and identify the remains of missing persons. Both parties commit to identifying and implementing long-term, durable solutions for refugees and internally displaced persons. Both parties commit to identify a point of contact to lead these efforts within their respective government ministries and coordinate between Belgrade and Pristina, and will provide an annual update of the number of cases resolved and pending.
 13. Both parties will work with the 69 countries that criminalize homosexuality to push for decriminalization.
 14. Both parties pledge to designate Hizballah in its entirety as a terrorist organization, and fully implement measures to restrict Hizballah's operations and financial activities in their justifications.
 15. Kosovo [Pristina] will agree to implement a one-year moratorium seeking new membership into International Organizations. Serbia [Belgrade] will agree to a one-year moratorium of its de-recognition campaign, and will refrain from formally or informally requesting any nation or International Organization not to recognize Kosovo [Pristina] as an independent state. Both agreements to desist will take effect immediately.
 16. Kosovo [Pristina] and Israel agree to mutually recognize each other.

-signed-

Prime Minister Avdullah Hoti

September 4, 2020

Prevod sa engleskog jezika originala dokumenta koji je potpisao Avdulah Hoti u Vašingtonu 04. septembra 2020. godine

Datum prevoda: 05. septembar 2020.

Prevod: CDDRI

NAPOMENA:

fusnote ne postoje u originalnom dokumentu. Ubacili smo ih radi čitaočevog lakšeg razumevanja teksta.

Ekonomska normalizacija

Srbija [Beograd] i Kosovo [Priština] prihvataju da nastave ekonomsku normalizaciju kroz prihvatanje sledećeg:

1. Obe strane će implementirati dogovor o autoputu Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februaru 2020.
2. Obe strane će implementirati dogovor o pruzi Beograd – Priština, prethodno potpisan 14. februaru 2020.
 - a. Dodatno, obe strane se obavezuju da će uraditi zajedničku studiju izvodljivosti o mogućnostima za povezivanje železničke infrastrukture Beograd-Priština sa lukom velikog kapaciteta na Jadranu.
3. Kosovo [Priština] i Srbija [Beograd] će raditi sa Međunarodna razvojna finansijska korporacija SAD (*U.S. International Development Finance Corporation, DFC*¹) i Bankom za uvoz i izvoz Sjedinjenih Država (*Export-import Bank of the United States, EXIM*²) i na memorandumu o razumevanju i dogovoriti operacionalizaciju sledećeg:
 - a. Autoput Mira
 - b. Železničke veze između Merdara i Prištine
 - c. Železničke veze između Niša i Prištine
 - d. Davanje finansija koje će podržati pozajmice neophodne za mala i srednja preduzeća
 - e. Dodatne bilateralne projekte
 - f. Puno međunarodno prisustvo DFC³ u Beogradu
4. Obe strane će otvoriti i operacionalizovati objekat na zajedničkom prelazu Merdare.

¹ U.S. International Development Finance Corporation, <https://www.dfc.gov/>

² U.S. Export Import Bank <https://www.exim.gov/>

³ U.S. International Development Finance Corporation, <https://www.dfc.gov/>

5. Obe strane će pristupiti i u potpunosti iskoristiti prednosti „Mini-Šengen zone“ koju su Srbija, Albanija i Severna Makedonija najavile u oktobru 2019. godine.
6. Obe strane će međusobno priznati diplome i profesionalne sertifikate.
7. Obe strane će pristati da rade sa Departmanom za energetiku SAD, i drugim odgovarajućim entitetima Vlade SAD na studiji izvodljivosti u cilju zajedničkog korišćenja jezera Gazivode kao pouzdanog izvora snabdevanja vodom i energijom.
8. Obe strane će diversifikovati njihove izvore energije.
9. Obe strane će u njihovim komunikacionim mrežama zabraniti korišćenje 5G opreme nabavljen od strane neproverenih dobavljača. U slučajevima gde takva oprema već postoji, obe strane se obavezuju na uklanjanje i druge pravovremene postupke medijacije.
10. Obe strane će pojačati proveravanje putnika u avio saobraćaju, međusobno deljenje informacija i u okviru šire saradnje sa SAD na Balkanu, i obavezaće se na unapređenje tehnologije u cilju borbe protiv nedozvoljenih aktivnosti tako što će implementirati i operacionalizovati sistem za proveravanje i informisanje dopremljen od strane SAD, uključujući PISCES⁴, APIS⁵, ATS-G⁶, i SRTP⁷.
11. Obe strane obećavaju da će štiti i promovisati religijske slobode, uključujući obnovljenu međuverku komunikaciju, zaštitu religijskih objekata i implementaciju sudskih odluka koje se odnose na Srpsku pravoslavnu crkvu, kao i neometanu restituciju jevrejske imovine iz doba Holokausta koja nije potraživana niti ima naslednika.
12. Obe strane obećavaju da ubrzaju napore u pronalasku i identifikaciji posmrtnih ostataka nestalih lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju i implementiraju dugoročna održiva rešenja za izbeglice i interno raseljena lica. Obe strane se obavezuju da identifikuju zvaničnika za vezu koji će voditi ove aktivnosti u okviru ministarstava svojih Vlada, koordinirati između Beograda i Prištine, i dostavljati godišnji izveštaj o broju rešenih slučajeva, i broju slučajeva na kojima se još radi.
13. Obe strane će raditi sa 69 zemalja koje kriminalizuju homoseksualnost kako bi pritiskale dekriminalizaciju.

⁴ <https://en.wikipedia.org/wiki/PISCES>

⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Advance_Passenger_Information_System

⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Automated_Targeting_System

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Secure_Real-time_Transport_Protocol

-
14. Obe strane obećavaju da će kategorizovati Hezbolah, u njegovoj celosti, kao terorističku organizaciju, i u potpunosti implementirati mere da ograniče operacije i finansijske aktivnosti Hezbolaha u nadležnostima svake od strana.
 15. Kosovo [Priština] će pristati da implementira jednogodišnji moratorijum na apliciranje za članstvo u međunarodnim organizacijama. Srbija [Beograd] će pristati na jednogodišnji moratorijum kampanje povlačenja priznanja, i uzdržavaće se od formalnih i neformalnih zahteva bilo kojoj državi ili međunarodnoj organizaciji da ne prizna Kosovo [Prištinu] kao nezavisnu državu. Oba dogovora o odustajanju odmah stupaju na snagu.
 16. Kosovo [Priština] i Izrael pristaju da se međusobno priznaju.

-potpis-

Predsednik Vlade Avdulah Hoti

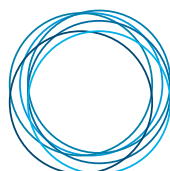
4. septembar 2020.

Beograd, Septembar 2020

Centar za društveni dijalog i regionalne inicijative
Braće Jerković 88, Beograd
kontakt@cddri.rs

www.cddri.rs

CENTAR ZA
DRUŠTVENI DIJALOG I
REGIONALNE INICIJATIVE